

«Persunas betg eterosexualas vegnan discriminadas»

Votaziun federala davart il «Scumond da la discriminaziun pervia da l'orientaziun sexuala»

CUN PASCAL PAJIC HA DISCURRÌ
MARTIN CABALZAR / FMR

■ **En vista a la votaziun federala davart il «Scumond da la discriminaziun pervia da l'orientaziun sexuala» avain nus intervistà a moda critica e magari provocanta il student da medischi-na e suppleant da deputà Pascal Pajic che fa part dal comité da sutegn grischun.**

Vus s'engaschais al timun dal comité grischun per in «Scumond da la discriminaziun pervia da l'orientaziun sexuala». Per tge motivs?

Pascal Pajic: Bliers na vulan betg realisar u na vesan simplamain betg che persunas betg eterosexualas vegnan discriminadas en nossa societad. Jau mez sun omosexual e sai perquai da tge ch'jau discuro. Regularmain vegn jau offendi ed attatgà sin via da persunas ch'jau enconusch. Regularmain vegnan era pèrs omosexuals patangads uschè zunt ch'els ston ir en l'ospital. Cunter questa violenza structurala vulain nus cumbatter e perquai sustegn jau il project.

Per sa dafender cunter violaziuns d'onur, insultaziuns, ingiurias, disfamaziuns datti gia oz ina basa legala en la lescha penala. Na tanscha quai betg?

Na, quai na tanscha betg. Sch'insatgi appellescha oz publicamain en la gasetta ad odi vers tschertas religiuns è quai giustifitgadamain illegal. Sche Vus incitais dentant publicamain ad odi vers lesbas, omosexuals e bissexuals, è quai legal. L'incitaziun d'odi vers betg omosexuals sco gruppa na tutga betg tar las categorias numnadas. Quest odi ha consequenzas, pertge ina societad che tolerescha odi tolerescha era ch'i dat lunderora violenza. Perquai duvrain nus in instrument per pudair cumbatter odi e disfamaziun – quai n'avain nus betg en il mument.

Suenter il scumond da discriminaziun sin fundament la da razza, da la religiun e da l'etnia vulan ins uss introdurir in'ulteriura categoria per ina nova gruppa. N'è quai betg malgist vers autras gruppas sco invalids, vegls, grasluts, fimaders, nudists, vegans u era gruppaziuns politicas che vegnan per part era permalads en lur onur e dignitad umana?

Sco omosexual sai jau da tge ch'jau discuro

Quai è la faussa dumonda, pertge cun questa dumonda vegnan differentas gruppas socialas giugadas or ina cunter l'otra. Autras gruppas na vegnan betg main discriminadas sch'i vegn renvià la protecciun da persunas betg eterosexualas. Bleranz pli impurtant èsi da metter il focus sin il cumbat cunter discriminaziun e violenza. La realitad actuala vesa ora uschia che persunas betg eterosexualas vegnan discriminadas en nossa societad e pateschan entiert e violenza. Cunter questa violenza stuain nus interperder insatge.

Ils aderents dal nov artitgel da lescha pretendan dentant d'ina vart dapli li-

Il student da medischi-na Pacal Pajic fa part dal comité grischun per in scumond cunter discriminaziun sexuala. MAD

bertad persunala ed en il medem mument er in'intervenziun statala che limitescha ils dretgs persunals. N'è quai betg ina cuntradicziun?

Jau stoi curreger Vus. Nus na pretendain betg in'intervenziun statala che limitescha ils dretgs persunals. I na dat numnadamain nagin dretg sin discriminaziun. Nagin uman da sauna raschun vulesch pretendere ch'i dettia «in dretg persunal» da discriminar ina persuna sin fundament da sia religiun. Il medem vala era per la discriminaziun pervia da l'orientaziun sexuala. Jau stos propi punctuar en quest connex ch'i sa tracta qua da discriminaziun – pia da violenza ed odi – e betg d'opiniuns.

Tenor il nov artitgel è in cumportament pir lu discriminant e chastiabel sche l'umiliaziun succeda intenziunadamain. N'avra betg gist questa formulaziun in grond spazi d'interpretaziun che procura per blier lavur e pavel per advocats e dretgiras?

Jau na vesel betg daco che la protecciun da la dignitad umana duess esser contestabla. Violescha ina persuna la dignitad umana d'in'otra persuna è quai in cumportament che duai vegnir chastià. Plinavant consideresch jau questa argumentaziun cun las dretgiras per fitg construida. Nus na legalisain era betg auters crims mo perquai ch'els occupan advocats e dretgiras.

La finamira sto bain esser ch'il stadi fixescha tschertas reglas cun las qualas

nus pudain manar ina vita autonoma ed en il medem mument protegids da crims, odi e violenza.

In delict è mo lu chastiabel sch'el succeda publicamain. In local public è per exempel er in'ustaria. Èsi en l'avegnir pia scumandà da far sgnoccas che stattan en connex cun l'orientaziun sexuala?

Proteger da crims, odi e violenza

Cun questa lescha na vegnan scumandadas naginas sgnoccas, mabain sulet cumportaments discriminants che violeschan sapientivamain la dignitad umana. E tgi ch'enconuscha effectivamain ina sgnocca ch'è discriminanta e violescha la dignitad umana d'ina persuna duess pli gugent schar da raquintar ina tala. Questa sgnocca n'è alura betg pli mo in'opiniun, mabain in odi. Ed i na dastga betg capitar ch'ins po incitar ad odi en ina societad sclerida.

Discussiuns cuntraversas e provocantas davart problems actuals en la publicitad ed en ils meds da massa èn impurtantas per la furmaziun da l'opiniun en ina democrazia. N'exista betg il privel ch'adina dapli persunas

na ristgan betg pli d'exprimer lur posiziun, saja quai en ina radunanza communal u en ina discussiun da podi?

Jau na poss era qua far nagut auter che repeter: La nova lescha na scumonda naginas posiziuns – era betg talas ch'èn po-intadas. La nova lescha scumonda discriminaziuns che zappitschan cun ils pes la dignitad umana. Intoleranza na po betg vegnir acceptada en ina societad. Quai po manar a la destrucziun da la toleranza – ed uschia era dals tolerantis. Igl è in'opiniun sch'insatgi n'ha betg gugent omosexuals, quai è okay e quai dastga era restar vinavant uschia. Nagina opiniun è dentant sch'insatgi incitescha publicamain ad odi cunter persunas omosexualas. Odi n'è nagina opiniun.

Nova lescha na scumonda naginas sgnoccas

Tge sto anc vegnir fatg per cuntanscher ina meglra acceptanza ed in tractament equal dad omosexuals, bissexuals e persunas transsexualas en nossa societad?

Per cuntanscher ina societad cun ils medems dretgs stuain nus cumbatter scadin tractament inegal. Da l'otra vart sa tracti da stgaffir cundiziuns da rom per garantir schanzas egualas per tuts. Quai munta pia che nus na dastgain betg tolerar discriminaziun, stgassond quests privilegis enten render accessibels els a tuts. I dat numerus puncts ch'ins stuess anc menziunar en quest connex. Per l'ina stuessan leschas e reglas vegnir midadas, sco per exempel il scumond da spender sang per omosexuals, il scumond da maridar per betg eterosexuals, la mancanza d'in dretg d'adopziun per pèrs betg eterosexuals etc.

Midar il maletg negativ da la dunna en nossa societad

Da l'otra vart stuain nus era midar las cundiziuns da rom da la societad. Primarmain sa tracti da midar il maletg negativ da la dunna en nossa societad. Pertge davos ina tentua omofoba sa zuppa savens in maletg fitg problematic da la dunna. Umens omosexuals vegnan odiads perquai ch'els aman auters umens, perquai ch'els èn magari feminins e perquai che singuls sefittan cun bellet etc. Els vegnan pia odiads perquai ch'els han attributs ch'èn tradiziunalmain feminins. Umens omosexuals na correspundan dentant betg a las rollas tradiziunals da las schlattainas. Consequentamain sa zuppa davos quest odi in'imaginaziun problematica dal maletg da la dunna, in maletg ch'ins sto reverder. Nus stuain abandunar l'ierarchisaziun ch'è colliada cun differents privilegis, e s'orientar en ina direcziun che considerescha tut las orientaziuns ed identitads sexualas a moda eguala.